

De elite in het Vervolg

ZATERDAG 12 NOVEMBER 2011

de Volkskrant
TOP 200
VAN INVLOEDRIJKSTE
NEDERLANDERS **2011**

A full-page photograph of Bernard Wientjes, a middle-aged man with glasses, wearing a dark blue suit, a white shirt, and a red patterned tie. He is sitting on a red upholstered chair with wooden armrests and legs. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a plain, light-colored wall.

De lobbykoning

BERNARD WIENTJES OPNIEUW NUMMER 1

FOTO MIKE ROELOFS

het Vervolg

Binnenskamers

Rendez-vous

Ze houden het liever geheim, maar de bewindspersonen van het kibbelkabinet Balkenende IV krijgen een reünie.

Het onmogelijke lijkt toch mogelijk: de kemphanen Jan Peter Balkenende van het CDA en Wouter Bos (PvdA) uit vrije wil samen aan de dis, met een flesje rood erbij. 'We zijn grote jongens en meisjes', zegt André Rouvoet van de ChristenUnie. Er was heel veel conflict, het kabinet strandde, maar dat is volgens hem nu echt verleden tijd. Oud-staatssecretaris Frank Heemskerk (PvdA) is het met hem eens en initieert de geheime bijeenkomst. 'Het is dus geheim hè. Als we eruit willen komen, moet het juist van tevoren niet bekend worden.'

Maar soepel verloopt de *wiedergutmachung* niet. Nee, dan de bewindsliden uit het eerste kabinet-Van Agt (1977 tot 1981), die hebben jaarlijks drie 'heerlijke' bijeenkomsten, aldus oud-minister Hans Wiegel (VVD). Die worden stevast met een speech afgesloten die als volgt eindigt: 'Wij waren het beste kabinet dat er ooit is geweest.'

Ook oud-minister Roger van Boxtel van D66 koestert warme herinneringen aan zijn Paarse tijd (van 1998 tot 2002). 'Eens per jaar komen we bij elkaar, dat is buitengewoon leuk.' Johan Remkes van de VVD zat in Paars, maar ook in de kabinetten Balkenende I, II en III en loopt heel wat herenigingen af. Alleen het kabinet Balkenende I, dat 86 dagen regeerde, kent geen rendez-vous.

Tot groot verdriet van oud-minister Hilbrand Nawijn van de LPF. 'Ik zou een reünie wel leuk vinden. Ook mijn LPF-collega's heb ik na de val in 2002 nooit meer gezien.' De LPF'ers vochten elkaar het kabinet uit. Nawijn vermoedt dat Balkenende 'geen zin heeft wegens de gang van zaken destijds'. Toch is er ook hoop voor Nawijn. Menig Binnenhofwatcher dacht immers ook dat de hoofdpersonen van Balkende IV nooit meer bijeen zouden komen en nu worden toch de eerste stapjes gezet. Zoals Heemskerk zegt: 'JP vindt het een goed idee.' Misschien dat er ook iets voor de LPF te regelen is.

Kim van Keken

VBNB:
Hans Wiegel,
Johan
Remkes,
Hilbrand
Nawijn

Foto's ANP

Politici in het wild

Emile
Roemer
Foto ANP

SP-leider **EMILE ROEMER** wordt nooit een *Waku Waku*-politicus, zei hij vorig jaar april tijdens zijn aantreden. 'De SP en onze idealen moeten bekend worden. Als ik spelletjes wil doen, ga ik thuis een potje kaarten met mijn dochters.' Duidelijke taal, maar de praktijk is natuurlijk weerbarstiger dan de leer, want wie zat er vorige week bij de populaire spelshow *Ik Hou Van Holland*? Juist ja, Emile Roemer van de Socialistische Partij. Daar verloor hij glorieus het spelletje geen-nee-zeggen en kreeg hij de slappe lach met presentatrice Linda de Mol. Ach, voor 2 miljoen kijkers wordt natuurlijk iedere politicus een *Waku Waku*-politicus.

Kim van Keken

PETER MIDDENDORP

Op gesprek

Het was maandag, en de telefoon ging. 'We moeten praten', zei Nieuwspoort-voorzitter Lex, 'want het lijkt erop dat je de Nieuwspoortcode weer geschonden hebt.'

Van deze code, die geldt in de sociëteit van het perscentrum, mag je alleen citeren als mensen toestemming geven.

Vorige week had ik staatssecretaris Bleker nogal aan het woord gelaten. Hij vond het goed, maar moest zo vaak hebben gehoord dat hij er niet mooi opstond, dat hij nu 'betreurd' dat hij het gesprek had voortgezet nadat ik had gezegd: 'Geen code. Ik ga hierover schrijven.'

'Ik vind dit ook niet leuk', zei Lex. 'Het komt ook een beetje door dat twitterbericht van Wynia van Elsevier.'

Die tweet kende ik: 'Joepie, einde van de code.' Hierna was de zaak gaan zoemen, werken, rondzingen. 'Eigenlijk zeg je dus', zei ik, 'als niemand ervan had gehoord, als de media er niet zoveel aandacht aan hadden besteed, had Mauro gewoon een verblijfsvergunning gekregen.'

Het was vreemd. Als niemand ergens van weet, komt alles goed, maar zodra mensen ergens lucht van krijgen, moet worden gedaan wat de meerderheid niet wil. De Nederlander zocht koortsachtig naar zijn identiteit, als een man naar zijn leesbril, maar volgens mij stond het goedkope ding boven op zijn hoofd.

De volgende dag was ook bestuurslid Jos bij het gesprek. Ik zat er eerlijk gezegd nogal 'geharnast' in. Journalisten moeten elkaar niet matigen, elkaars vrijheid niet beknotten. Als het wel gebeurde, moest je je verzetten, al werd je erdoor de sociëteit uitgeknikkerd. Ja, zo verheven zat ik wel in elkaar, al zag ik dan niet meteen een

voordeel van een royement.

'De code geldt niet, nu', zei ik. 'Ik wil hierover kunnen schrijven.' Misschien een dreigementje, maar ja. Jos haalde zijn schouders op, maar Lex maakte bezwaar. Een tijdje ging het op en neer. De sfeer bedierf, het gesprek raakte in een impasse tot Lex zei: 'Als je niets wil zeggen, moet ik een beslissing nemen.'

De nasleep van een gesprek met staatssecretaris Henk Bleker

Ik dacht na, zo diep als het ging. Ik had zin principieel te blijven, de irritatie gaf dat ook in. Maar ik zag me ook weer bij de rector zitten. Zoals ik daarna 's ochtends in moeders keuken mijn vrienden in het fietsenhok heb gemist, zag ik me straks op de stoep voor Nieuwspoort droevig door de ramen naar binnen kijken, waar al mijn vrienden gezellig bestelden. Een eenzaam vooruitzicht, en dan stond ook de winter nog eens voor de deur.

Ik leek een soort Groucho Marx - wilde dolgraag lid blijven van een vereniging die mij niet altijd bliefde. Ik moest keren, wenden, draaien - alleen de lafheid kon mij nog helpen. 'Dan geldt de code niet voor Jos en ben jij vanaf nu bestuurslid X', zei ik. Daarna deed ik mijn verhaal en gingen wij vermoeid uiteen.

Tijdens het avondeten liet X het mailtje lezen dat hij aan zijn bestuursleden had geschreven - 'Ik stel voor geen gevolg aan de schending te geven.' Aan de opgeluchte wijze waarop hij vervolgens wegliep, kon ik zien dat ik de macht van stukjeschrijvers weleens onderschat kon hebben, hun mogelijkheden angst te verspreiden.

Even later verscheen ook Jos. Hij keek niet opgewekt. 'Zoals jij kunt dreigen', zei hij. 'Dat wil ik liever niet meer meemaken.'

Ik zette een keel op - wie dreigt hier nu met een royement - maar onder het verhoogde stemgeluid zat niets meer, geen woede of vrijheidslust, zelfs geen restje verontwaardiging.

Ik keek naar mijn gehaktbal. Er gaapte een groot gat tussen wie je denkt te zijn en hoe je uitspakte in de praktijk, en de meter sloeg nooit eens in het positieve uit. Ik kon indertijd, dacht ik, weleens raar terecht van school zijn gestuurd.

ZAK

Q&A ROB VREEKEN

Silvio Berlusconi, domandi e risposti

Silvio Berlusconi è salito primo ministro per dimetterà. Lo ha reso noto il abbattere dopo?

Pronto. Berlusconi subito dopo aver lasciato, ha convocato un vertice con gli esponenti di Lega e Palazzo Grazioli. Prendo atto di non avere più la maggioranza inale dove: il sistema per prendere decisioni deve diventare più facile.

Egli ha nello stesso tempo espresso viva?

Sì. Emendata alla luce del più recente contributo di governo, ha politico 'bunga bunga'.

Bunga bunga?

Certamente. Berlusconi esponenti vedo soltanto tutti ragazze. Più entere economico, enormemente debito di stato, agire con Italiani poi ha Silvio Berlusconi porare, eh...

Hoppa hoppa?

Sì, hoppa hoppa! Berlusconi tanto politico, di novere si festa sesso pikante. Piccola como Ruby, Sabina, Barbara, Eleonora, Elena, Carolina, Patrizia. El pesto di Berlusconi - 75 anni - no potentare questa notte Viagra. Nel frattempo il borsa finanziario Europei cazzo renta a 6 per cento, 7 per cento, probablio 10 per cento! Non li voglio vedere Viagra economica, maledetto.

Oggi non potrà essere? Ha auspicato che le forze Bruxelles?

Bruxelles, Parigi, Berlino... subito dopo. Il supporto di Europa ecco gli imperativi, che riguardano noi tutti insulto Angela Merkel. El dare germanico dato della per fokki una

Silvio Berlusconi

Foto Martijn Beekman

cazzo grosso conto! Poi aggiunge e pericoloso sporgersi.

Il centrodestra è un benemerito mentre chi ha passato il governo è politico?

Berlusconi vada intrapresa dopo, utilizzato Italia per indicare una organizzazione criminale originaria.

Pico il mafia?

Il mafia, di fatto. Ribadito di voler prender ancora scandaloso: Angela Merkel, Nicolas

Sarkozy, Mark Rutte, Yves Leterme e altero capi del governo, polo fotografo una nel mezzo capo di cosa nostra. No mazzo aglio cavatappi Benito Mussolini!

E poi mi dimetto futuro?

E proposte di ogni forzi politica, Italia nello stesso: calzone prosciotti crudo, funghi e carpaccio tortellini. Quattro formaggi ni quattro stagioni, cappuccino minestrone. Silvio Berlusconi sodemmi teròppo. Forza.

Tot voor kort waren bankiers en ambtenaren gezworen vijanden. Ze spraken elkaars taal niet. Sinds de kredietcrisis zijn de banden aangehaald. In de eurocrisis trekken ze samen op.

Door Wilco Dekker en Ben van Raaij

De kring rondom De Jager

Half oktober, als de eerste tenten voor Occupy Beursplein klaar staan, verzamelt de haute finance van Nederland zich op het ministerie van Financiën om bijgepraat te worden door minister Jan Kees de Jager en de ambtelijke top. Onderwerp van gesprek: de eurocrisis.

Aanwezig namens Financiën: secretaris-generaal Richard van Zwol, thesaurier Hans Vijlbrief en directeur Financiële Markten Gita Salden. Namens de toezichhouders: president Klaas Knot van De Nederlandsche Bank en voorzitter Ronald Gerritse van de financiële waakhond AFM. Namens de banken: Jan Hommen (ING), Piet Moerland (Rabobank), Jan van Rutte (ABN Amro), die de verhuizer Gerrit Zalm vervangt, en Jeroen Drost (NIBC). Namens de verzekeraars: Ronald Latenstein van Voorst (SNS Reaal, tevens voorzitter van het Verbond van Verzekeraars) en Niek Hoek (Delta Lloyd). Namens de polder: Boele Staal van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB).

Hommen en Moerland spreken hun zorgen uit. En De Jager vertelt waar hij staat in het debat in Europa. Het lijkt vreemd dat Financiën en de bankiers elkaar bijpraten, nu overal in Europa de spanningen over de eurocrisis groeien, en andere regeringen en banken elkaar in de haren zitten, wankelen of zelfs sneuvelen. Maar het kabinet en de nog steeds omvangrijke Nederlandse financiële sector hebben hetzelfde belang: het afwenden van een financiële ramp door het redden van de euro.

Bovendien zijn de verhoudingen tussen Financiën en de sector tegenwoordig goed. Dat was wel eens anders. Nog geen vijf jaar geleden was de overheid vooral een hinderlijke factor bij het uitbouwen van de ambities. 'Kregen ze op Financiën een brief van de CEO's van banken dat zij hun hoofdkantoor zouden verplaatsen als dat gezeur over inkomensbeleid niet ophield. *Be my guest*, was de houding dan', zegt een betrokkene.

Tegenwoordig zal de Zuidas zulke missives niet snel meer sturen. Eerder dit jaar moest ING een bonus voor de bestuursleden vanwege dreigende volkswaarde intrekken. De bank-verzekeraar moest tijdens de kredietcrisis van 2008 voor 10 miljard euro aankloppen bij de overheid. Dat mocht van Brussel als ING belangrijke onderdelen zou afstoten. Het ooit zo trotse ABN Amro van Rijkman Groenink moest een nog grotere vernedering slikken. Sinds de crisis is het een staatsbank.

De crisis heeft de verhoudingen veranderd, en verbeterd. 'Voor 2008 stonden Financiën en de sector behoorlijk met de ruggen naar elkaar', zegt een betrokkene. 'Maar door de kredietcrisis is het wederzijds begrip gegroeid.'

Financiën consulteert de grote banken: ING, Rabo, ABN Amro, SNS Reaal. De Nederlandse Vereniging van Banken van Boele Staal speelt niet zo'n rol - 'polderen is meer iets voor EZ', zegt een deskundige. Vroeger was ABN Amro de onbetwiste nummer een van de Nederlandse bankenwereld, nu zijn Jan Hommen van ING en Piet Moerland van de Rabobank de leiders van de sector, stellen ingewijden. En dan vooral Hommen. De Rabobank blijft een beetje afstand houden, als een ander soort bank. Gerrit Zalm van ABN Amro telt ook mee, maar minder: de bank is kleiner dan ING en Rabo, en in handen van de staat.

Het departement van De Jager is de spil van de crisisbestrijding. Financiën neemt het voortouw, in afstemming met De Nederlandsche Bank en het departement van Algemene Zaken van premier Rutte. Andere ministeries, ook het Economische Zaken van Maxime Verhagen, worden later bijgepraat door deze 'financiële as'.

Dat was drie jaar geleden tijdens de kredietcrisis niet anders. Toch is de situatie van toen onvergelijkbaar met die van nu. Toen was het een snel opkomende bankencrisis, die primair nationaal opgelost moest worden. Daardoor konden we in Nederland handelend optreden. Nu is het vooral een crisis van overheden, een schuldencrisis van zeventien landen die politiek veel ingewikkelder ligt, en waarin dus voortdurend te langzaam en te laat wordt ingegrepen. Kortom: het is een bende.'

In die ingewikkelde bende moeten relatief nieuwe, jonge mensen de boel bij elkaar houden. Drie

21 juli 2011: minister Jan Kees de Jager gaat in de Tweede Kamer een toelichting geven op de financiële crisis.

Foto David van Dam / HH

Financiën en de sector stonden vroeger met de ruggen naar elkaar

jaar geleden stonden de veteranen Bos, Wellink en Balkenende aan het roer, nu zijn het de veertigers De Jager, Knot en Rutte. Knot is door De Jager bij DNB benoemd als opvolger van Nout Wellink met de opdracht de cultuur te veranderen. Zijn optreden in de eerste maanden wordt over het algemeen als verfrissend ervaren, ondanks - of dankzij - diverse voor een Bankpresident opmerkelijke uitspraken over Griekenland (mogelijk failliet) en de hypotheekrenteafttek (snel aanpakken).

Knot zou eigenlijk thesaurier worden, nadat thesaurier-generaal en secretaris-generaal Ronald Gerritse voorzitter werd van de AFM. Zijn post als thesaurier is nu opgevuld door Hans Vijlbrief, afkomstig van Economische Zaken. Richard van Zwol werd de nieuwe secretaris-generaal (SG). Dat was hij bij de vorige crisis al op Algemene Zaken, onder Balkenende. Daar is hij opgevolgd door Kajsa Ollongren, die al plaatsvervangend SG was. Namens premier Rutte was ze betrokken bij de zoektocht naar een nieuwe president voor De Nederlandsche Bank.

Zo is de cirkel rond en blijft er achter de schermen met alle wisselingen ook vooral veel hetzelfde. 'Ik kan ze allemaal nog steeds aftappen', zegt een betrokkene tevreden. 'We sms'en nogal wat in de rondte. Dat is maar goed ook, want het moddert maar door. Denk je het onder controle te hebben, ligt op een ochtend opeens Dexia op de mat.'

Al die steun van zijn ambtenaren en toezichhouders kan minister De Jager goed gebruiken, maar heeft ook zijn risico's. Zo meldde het *NOS Journaal* recent dat hij in de aanloop naar de eurotop van juli het dringend advies kreeg de banken niet mee te laten betalen aan de Griekse crisis. Niet alleen DNB

zou daar tegen zijn geweest, vanwege de kwetsbare positie van de banken, ook zijn eigen ambtenaren. 'De minister is evident de baas, maar de stelregel bij Financiën is dat je twee keer mag terugpraten', zegt een ingewijde. 'Niet tegenspreken, terugpraten. Je kunt dus een keer zeggen: ik zou het misschien anders doen. En nog een keer, maar als dat niet helpt, is het over en dan doe je het.'

De Tweede Kamer steunde het plan voor een bankenbijdrage later dankzij de PvdA met ruime meerderheid; bankiers zijn niet populair. 'Ambtenaren hebben te weinig begrip voor dat politieke deel. Dat een minister ook te maken heeft met de Kamer', zegt een ingewijde. 'Gelukkig is De Jager heel communicatief. Hij houdt zijn flanken gedekt, met dank aan *Her Majesty's Most Loyal Opposition*.'

De vraag is wel of al die steun voor De Jager volstaat als de eurocrisis ooit bezworen is en de financiële sector moet worden hervormd, om herhaling te voorkomen. Dan zouden de goede verhoudingen binnen het politiek-financieel complex wel eens een handicap kunnen zijn. Zo ook de vele dwarsverbanden binnen de haute finance.

Zo werd Jan Sijbrand van zakenbank NIBC dit voorjaar directeur toezicht bij DNB onder Knot. Voor Knots baan als bankpresident werd ook Kees van Dijkhuizen van NIBC genoemd, oud-thesaurier van Financiën. Net als Jeroen Kremers van RBS, oud-bewindvoerder van het IMF. En bij ABN Amro zitten twee oud-ministers, Gerrit Zalm en Joop Wijn. 'Het is lastig te voorkomen, zeker in een klein land, die persoonlijke banden tussen bankiers en toezichhouders. Natuurlijk kan dat harde maatregelen in de weg staan', zegt een waarnemer.

Daar komt bij dat de bankensector niet veel voelt voor hervormingen. 'Gezien de omstandigheden zouden bankiers de hoed af moeten nemen', zegt een insider. 'Maar ze zijn een beetje verongelikt. Het komt allemaal door geknoei in Amerika, is het gevoelen. En dan is meebetalen aan afwaardering van Griekse schulden niet leuk. Maar mogelijke vergaande hervormingen als het scheiden van nutsbanken en zakenbanken baren hen pas echt zorgen.'

Dit artikel is gebaseerd op vertrouwelijke gesprekken met personen uit de Volkskrant Top 200, die alleen op voorwaarde van anonimiteit wilden meewerken.

'Doe nou maar wat Berlijn wil'

Begin augustus is VVD-fractievoorzitter Stef Blok op bezoek in het Haagse hoofdkwartier van VNO/NCW. De werkgevers maken zich zorgen over de eurocrisis en Blok is belangrijk. Hij heeft gezag opgebouwd als fractieleider van de traditioneel eurosceptische VVD. Blok is dan ook tegen de zogenoemde eurobonds, een van de mogelijkheden die dan de ronde doet om Europa te redden.

Zo'n gezamenlijke Europese obligatie zou de zuidelijke landen uit de problemen helpen, maar Nederland extra rente kosten, en een deel van de soevereiniteit. 'Oké, we hoeven het niet te doen', zegt VNO/NCW-directeur Niek Jan van Kesteren tegen de fractievoorzitter van de grootste regeringspartij. 'Maar als we Zuid-Europa niet meer helpen, dan staan we voor de deur naar het grote onbekende. En durf jij die open te doen?'

Dat oproepen van een beeld van een ongekende financiële ramp, een mondiale recessie erger dan de jaren dertig, blijkt een krachtig lobbymiddel. Het kabinet-Rutte werkt in Brussel en Den Haag nog steeds mee aan het redden van de euro, met steun van de VVD. Die omslag is opmerkelijk. Het CDA is weliswaar pro-Europees, maar gedoogpartner PVV moet niets hebben van Brussel. En Rutte zelf is eigenlijk van de lijn Bolkestein: de Europese Unie is goed als vrije markt, en verder zo min mogelijk. Naast Blok is verder Loek Hermans, fractievoorzitter in de Senaat en VNO/NCW-bestuurder, belangrijk binnen de partij. De premier praat ook met economen en met vertrouwelingen als Victor Halberstadt en Ben Verwaayen. Deze oud-baas van PTT Telecom en huidig topman van het Franse Alcatel is de praatpaal van de VVD-top en houdt Rutte als kosmopolitisch zakenman voor hoe belangrijk het is de euro te redden. In de Europese praktijk komt dat vooral neer op Duitsland volgen. 'Doe nou maar wat Berlijn wil, dat is het beste', krijgt de premier daarom van een andere adviseur te horen.

De elite in het Vervolg

ZES VRAGEN OVER DE RANGLIJST

1 Wat is de Volkskrant Top 200 van invloedrijkste Nederlanders?

De Volkskrant Top 200 is een ranglijst die de bestuurlijke elite van Nederland in kaart brengt: de mannen en vrouwen op de belangrijkste posities, maar ook de landgenoten die hun sporen hebben verdiend in politiek, openbaar bestuur of bedrijfsleven en die nu, vaak achter de schermen, actief zijn in besturen, raden en commissies. De lijst brengt zo de gevestigde orde in beeld, de schaduwachtige van notabelen die, zoals een ingewijde het eens uitdrukte, invloed zouden verliezen als ze minister werden. Want dat is een kenmerk van de bestuurlijke elite: haar leden zijn in het algemeen niet democratisch gekozen en worden niet altijd democratisch gecontroleerd.

2 Wat meet de ranglijst eigenlijk?

De lijst rangschikt de invloedrijkste bestuurders uit een door de Volkskrant opgebouwde database van bijna 23 duizend personen en functies. Dit gebeurt via een netwerkanalyse, waarbij de invloed wordt berekend op basis van de positie van mensen in het totale netwerk rond de regering, als het centrum van de macht. Hoe hoger iemand op de lijst staat, hoe meer kans hij of zij heeft om invloed uit te oefenen op het regeringsbeleid. De analyse wordt gemaakt door Christian Gulas van FAS Research in Wenen. Het model is ontwikkeld door Wouter de Nooy (Universiteit van Amsterdam).

3 Waarom staan sommige evident invloedrijke mensen er niet op?

Een aantal mensen wordt om praktische redenen uitgesloten. De regering (koningin Beatrix en het kabinet) zijn per definitie *hors concours*, want zij vormen zelf het centrum van de macht. Leden van de Tweede Kamer doen niet mee, omdat zij democratisch zijn gekozen (Eerste Kamerleden wel, want dat is een bijbaan). Ook buitenlandse bestuurders van Nederlandse bedrijven (bijvoorbeeld Peter Voser van Shell), Nederlandse bestuurders met buitenlandse functies (Eurocommissaris Neelie Kroes), rijke ondernemers zonder bestuurlijke functies (John de Mol) en niet bestuurlijk actieve opinieleiders (Paul Scheffer) worden uitgesloten.

4 Meet de Volkskrant Top 200 dan wel het juiste? Is die bestuurlijke elite nog wel zo invloedrijk in tijden van globalisering, populisme en sociale media? Waarom staan bijvoorbeeld mensen als Johan Crujff, Claudia de Breij of Bert Wagendorp niet op de lijst?

Een terechte vraag, want deze mensen hebben om diverse redenen ontegenzeggelijk invloed in Nederland. Maar invloed meten is lastig. Deze lijst doet dat vooral door het in kaart brengen van netwerkposities, een beproefde indicatie van de feitelijke mogelijkheid tot het uitoefenen van invloed. Het alternatief is meten op basis van reputaties: wie wordt als invloedrijk waargenomen. Ook dat heeft beperkingen. Soms zijn reputaties op niets gebaseerd.

5 Is de ranglijst louter gebaseerd op de uitdraai van een computerprogramma?

Nee. De basis van de Volkskrant Top 200 is de ranglijst van invloedsscores uit de netwerkanalyse. Maar sommige organisaties spelen zo'n centrale rol binnen het netwerk dat zij een extra wegingsfactor hebben gekregen. De Nederlandsche Bank bijvoorbeeld, een bedrijf als Shell en werkgeversorganisatie VNO-NCW.

Involed is bovendien niet statisch, omdat de samenleving voortdurend in beweging is. Daarom wordt ook de actualiteit in de lijst verwerkt. Het model weet niet dat de FNV van Agnes Jongerius al maanden dreigt te splijten, dat Herman Tjeenk Willink binnenkort vertrekt als 'onderkoning' van Nederland of dat de huidige Eerste Kamer belangrijker is dan de vorige, omdat partijen gezien het gedoogkabinet hun zwaargewichten hebben ingezet.

Op basis van vertrouwelijke gesprekken met prominenten uit de elite wordt getracht de actuele verhoudingen achter de schermen in beeld te brengen. Daarom zijn in dit crisisjaar de topambtenaren voor het eerst als centrale organisatie binnen het netwerk aangemerkt. Dit is tevens een correctie op de oververtegenwoordiging van het bedrijfsleven, die de lijst volgens sommige critici kenmerkt.

6 De methode is dus nog niet perfect?

Het computermodel heeft beperkingen, zoals elk systeem. Daarom worden de meetresultaten altijd onderworpen aan een journalistieke 'reality check', mede op basis van de vertrouwelijke achtergrondgesprekken met prominenten. Als de uitkomst van de netwerkanalyse strijdig is met de actuele stand van zaken en de inschattingen van insiders, dan worden deze incidenteel aangepast. De Volkskrant Top 200 is een journalistiek project. Op basis van een wetenschappelijk model, maar toch. Elk jaar worden enkele verbeteringen aangebracht. Het blijft werk in uitvoering.

De Top 200, nummers 1 t/m 25

1 BERNARD WIJNTJES (68)

(1) VOORZITTER VNO-NCW

Werkgeversvoorman Wientjes, hier in het vliegtuig met premier Rutte en minister Schultz van Haegen tijdens de recente handelsmissie naar Rusland, is net als vorig jaar de invloedrijkste Nederlander. VNO-NCW wordt algemeen gezien als een geoliede, succesvolle lobby en een van de laatste machtsbolwerken van Nederland, nu politieke partijen het moeilijk hebben en instituten als de Raad van State en De Nederlandsche Bank onder vuur liggen. VNO-NCW opereerde dit jaar succesvol rond de euro en de pensioenen, waarop de FNV brak. Tot grote zorg van de werkgevers, die graag zaken doen met een gematigde, eendrachtige vakbeweging.

Foto ANP

2 HANS WIJERS (60)

(5) SCHEIDEND BESTUURSVOORZITTER AKZO NOBEL

3 ALEXANDER RINNOOY KAN (62)

(2) VOORZITTER SER

4 JEROEN VAN DER VEER (64)

(6) OUD-BESTUURSVOORZITTER SHELL

5 JAN HOMMEN (68)

(20) BESTUURSVOORZITTER ING

6 PIET MOERLAND (62)

(13) BESTUURSVOORZITTER RABOBANK

7 NIEK JAN VAN KESTEREN (59)

(10) DIRECTEUR VNO-NCW EN MKB NEDERLAND

8 PAUL SCHNABEL (63)

(11) DIRECTEUR SOCIAAL EN CULTUREEL PLANBUREAU

9 RUUD LUBBERS (72)

(16) MINISTER VAN STAAT

10 KLAAS KNOT (44)

(-) PRESIDENT DE NEDERLANDSCHE BANK

11 GERRIT ZALM (59)

(15) BESTUURSVOORZITTER ABN AMRO

12 COEN TEULINGS (52)

(9) DIRECTEUR CENTRAAL PLANBUREAU

13 HENK BROUWER (65)

(31) BESTUURSVOORZITTER ABP

14 EBERHARD VAN DER LAAN (56)

(22) BURGEMEESTER AMSTERDAM

15 RICHARD VAN ZWOL (46)

(-) SECRETARIS-GENERAAL MINISTERIE VAN FINANCIËN

16 KAJSA OLLONGREN (44)

(-) SECRETARIS-GENERAAL MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

17 AGNES JONGERIUS (51)

(7) VOORZITTER FNV

18 RONALD GERRITSE (59)

(-) VOORZITTER AFM

19 FRANS VAN HOUTEN (51)

(-) BESTUURSVOORZITTER PHILIPS

20 HERMAN TJEENK WILLINK (69)

(14) VICEPRESIDENT RAAD VAN STATE

21 DICK BENSCHOP (54)

(-) PRESIDENT-DIRECTEUR SHELL NEDERLAND

22 ANDRÉ KNOTTNERUS (60)

(24) VOORZITTER WETENSCHAPPELIJKE RAAD VOOR HET REGERINGSBELEID

23 LOUISE FRESCO (59)

(26) KROONLID SER

24 ELCO BRINKMAN (63)

(25) VOORZITTER BOUWEND NEDERLAND

25 PRINS WILLEM-ALEXANDER (44)

(36) TROONOPVOLGER

Foto's Martijn Beekman, Guus Dubbelman, ANP, EPA en Hollandse Hoogte

nummers 26 t/m 75, De Top 200

Illustraties Han Hoogerbrugge

1

TOP 5 NIEUWKOMERS

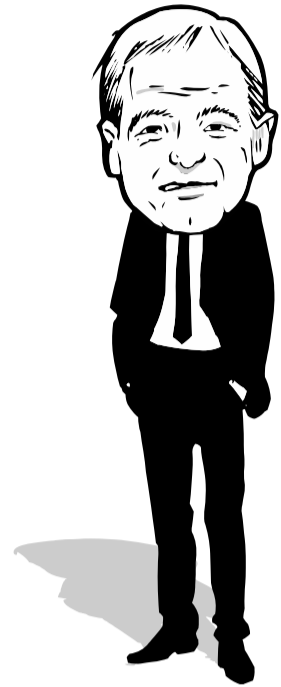
- 1 **KLAAS KNOT, NR 10**
PRESIDENT
DE NEDERLANDSCHE BANK
- 2 **RICHARD VAN ZWOL, NR 15**
SG FINANCIËN
- 3 **KAJSA OLLONGREN, NR 16**
SG ALGEMENE ZAKEN
- 4 **RONALD GERRITSE, NR 18**
VOORZITTER AFM
- 5 **FRANS VAN HOUTEN, NR 19**
BESTUURSVOORZITTER
PHILIPS

TOP 5 UITVALLERS

- 1 **HANS HOOGERVORST, WAS NR 12**
OUD-VOORZITTER AFM
- 2 **NOUT WELLINK, WAS NR 18**
OUD-PRESIDENT
DE NEDERLANDSCHE BANK
- 3 **PETER BAKKER, WAS NR 19**
OUD-TOPMAN TNT POST
- 4 **KEES VAN DER WAAIJ, WAS NR 32**
OUD-TOPMAN UNILEVER NED.
- 5 **MARTIN VAN PERNIS, WAS NR 49**
OUD-TOPMAN SIEMENS NED.

Posities uit 2010

1

- 26 **HANS ALDERS (58)**
(8) MULTIBESTUURDER
- 27 **HANS SMITS (61)**
(17) PRESIDENT-DIRECTEUR
HAVENBEDRIJF ROTTERDAM
- 28 **ANNEMIEK FENTENER VAN
VLISSINGEN (50)**
PRESIDENT-COMMISSARIS
SHV HOLDINGS
- 29 **JOS NIJHUIS (54)**
(21) PRESIDENT-DIRECTEUR
SCHIPHOL
- 30 **AD SCHEEPBOUWER (67)**
(3) OUD-BESTUURSVOORZITTER
KPN
- 31 **JOOP WIJN (42)**
(42) BESTUURDER ABN AMRO
- 32 **BOELE STAAL (63)**
(28) VOORZITTER NEDERLANDSE
VERENIGING VAN BANKEN
- 33 **SJOERD VAN KEULEN (64)**
(79) VOORZITTER HOLLAND
FINANCIAL CENTRE
- 34 **BERT MEERSTADT (50)**
(23) PRESIDENT-DIRECTEUR
NS
- 35 **JAAP VAN MANEN (61)**
(33) PARTNER PWC
- 36 **ED NIJPELS (61)**
(35) MULTIBESTUURDER
- 37 **ELI LEENAARS (50)**
(71) BESTUURDER ING BANK
- 38 **RONALD LATENSTEIN
VAN VOORST (47)**
(-) BESTUURSVOORZITTER
SNS REAAL
- 39 **HAROLD GODDIJN (51)**
(-) BESTUURSVOORZITTER
TOMTOM
- 40 **LOEK HERMANS (60)**
(29) FRACTIEVOORZITTER
VVD EERSTE KAMER
- 41 **ROGER VAN BOXTEL (57)**
(90) BESTUURSVOORZITTER
MENZIS
- 42 **PRINSES MÁXIMA (40)**
(153) PRINSES DER NEDERLANDEN
- 43 **LILIAN GONÇALVES (65)**
(43) STAATSRAAD
- 44 **GEORGE MÖLLER (63)**
(48) OUD-BESTUURSVOORZITTER
ROBECO
- 45 **MARJAN OUDEMAN (53)**
(27) BESTUURDER AKZO NOBEL
- 46 **ANTONY BURGEMANS (64)**
(45) OUD-TOPMAN UNILEVER
- 47 **ALBERT JAN MAAT (58)**
(34) VOORZITTER LTO NEDERLAND
- 48 **PETER GORTZAK (53)**
(47) VICE-VOORZITTER
VAKCENTRALE FNV
- 49 **WIM DEETMAN (66)**
(46) STAATSRAAD
- 50 **BERT VAN DELDEN (70)**
(37) OUD-VOORZITTER
RAAD VOOR DE RECHTSPRAAK

- 51 **HENK BROEDERS (59)**
(55) BESTUURDER CAP GEMINI
- 52 **HENRIËTTE PRAST (56)**
(63) LID WETENSCHAPPELIJKE
RAAD VOOR HET REGERINGSBELEID
- 53 **JOANNE KELLERMANN (50)**
(70) DIRECTEUR DNB
- 54 **KEES VAN LEDE (68)**
(50) OUD-BESTUURSVOORZITTER
AKZO NOBEL
- 55 **FEIKE SIJBESMA (52)**
(44) BESTUURSVOORZITTER
DSM
- 56 **THEO BOVENS (52)**
(-) COMMISSARIS VAN DE
KONINGIN LIMBURG
- 57 **WIM VAN DEN GOORBERGH (63)**
(76) OUD-BESTUURDER
RABOBANK
- 58 **HANS KAMPS (59)**
(41) VOORZITTER ALGEMENE
BOND UITZENDONDERNEMINGEN
- 59 **ARNOUD BOOT (51)**
(-) ECONOMOON
- 60 **PIET KLAVER (66)**
(89) OUD-BESTUURSVOORZITTER
SHV HOLDINGS
- 61 **YVONNE VAN ROOY (60)**
(69) COLLEGEVOORZITTER
UNIVERSITEIT UTRECHT
- 62 **DICK BOER (54)**
(38) BESTUURSVOORZITTER
AHOLD
- 63 **GUIDO VAN WOERKOM (56)**
(57) HOOFDDIRECTEUR
ANWB
- 64 **VICTOR HALBERSTADT (72)**
(65) ECONOMOON EN
BESTUURDER
- 65 **PAMELA BOUMEESTER (53)**
(52) MULTICOMMISSARIS
- 66 **LENSE KOOPMANS (68)**
(56) PRES.-COMMISSARIS
RABOBANK
- 67 **KEES STORM (69)**
(53) OUD-BESTUURSVOORZITTER
AEGON
- 68 **LOUISE GUNNING-SCHEPERS (60)**
(177) BESTUURSVOORZITTER
AMC
- 69 **PAULINE MEURS (58)**
(74) PVDA-SENATOR
- 70 **HANS WIEGEL (70)**
(64) VOORZITTER ZORGVERZEKERAARS
NEDERLAND
- 71 **JET BUSSEMAKER (50)**
(-) RECTOR HOGESCHOOL
VAN AMSTERDAM
- 72 **PAUL POLMAN (55)**
(150) BESTUURSVOORZITTER
UNILEVER
- 73 **JOS STREPEL (62)**
(87) OUD-FINANCIËL
BESTUURDER AEGON
- 74 **VOLKERT DOEKSEN (48)**
(59) BESTUURSVOORZITTER
ALPINVEST
- 75 **KOOS TIMMERMANS (51)**
(-) BESTUURDER ING BANK

Rechterhand van Rutte

Topambtenaar **Kajsa Ollongren**, secretaris-generaal op het ministerie van Algemene Zaken, is de hoogstgenoteerde vrouw in de Volkskrant Top 200.

Zien we premier Mark Rutte in het regeringsvliegtuig, dan zit Kajsa Ollongren er naast. Gaat hij naar Brussel voor overleg over steun aan Eurolanden, dan reist zij mee. De half-Zweedse is de hoogste baas op het ministerie van Algemene Zaken (AZ) de belangrijkste adviseur van de premier.

Een vrouw dus, als hoogste Nederlandse ambtenaar. Ollongren is de eerste. En met 44 jaar is ze net zo jong als Rutte. Ze wordt getypeerd als rots in de branding. Als het spannend wordt, blijft zij rustig, zei haar voorganger Richard van Zwol bij haar aanstelling in augustus tegen *NRC Handelsblad*. Ronald Gerritse, voormalig secretaris-generaal (SG) op het ministerie van Financiën en nu voorzitter van financieel toezichthouder AFM, noemde haar de 'spil' tussen Financiën en de premier, mede door haar financiële achtergrond. Ze maakte als plaatsvervangend SG al de bankencrisis mee.

De geboren Leidse groeide op in Oegstgeest, als dochter van een Zweedse moeder en een Nederlandse vader. Ze heeft twee nationaliteiten, maar alleen een Nederlands paspoort. Thuis spraken ze Zweeds. Vader Alexander Ollongren was hoogleraar informatica en tijdens de opkomst van de 'leefbaren' begin jaren negentig betrokken bij Leefbaar Oegstgeest. Hij werd wethouder na een monsterzege bij de raadsverkiezingen, maar binnen het college ontstond al snel ruzie, waarna Leefbaar vertrok.

Ollongren studeerde economie in Amsterdam, maar stapte later over naar geschiedenis. Ook volgde ze in Frankrijk een opleiding openbaar bestuur aan de prestigieuze *École Nationale d'Administration*. Op haar 25ste begon ze bij het ministerie

van Economische Zaken (EZ), als beleidsmedewerker Midden- en Oost-Europa. In die periode werd ze lid van D66. Binnen anderhalf decennium stootte ze door naar de ambtelijke top. In 2004 werd ze plaatsvervangend directeur-generaal (DG) economische politiek, een bliksemcarrière.

Hoewel van D66-huize, volgde Ollongren deze zomer dus Richard van Zwol op en werd de rechterhand van Mark Rutte. Juist op het ministerie van de premier is het gebruikelijk dat de nieuwe SG dezelfde politieke gezindheid heeft als de premier. Ollongren maakte in de lente van 2010 als ambtelijk secretaris deel uit van het formatieteam en is daarmee een van de pijlers onder het regeerakkoord. Rutte raakte in die periode gesteld op haar.

Bijkomend voordeel is dat Ollongren de weg in Brussel goed kent. Als plaatsvervangend DG vergezelde ze D66-minister Laurens Jan Brinkhorst geregeld op zijn bezoeken aan de Europese hoofdstad. Ze staat ook bekend als pro-Europees, in tegenstelling tot de 'Europragmaticus' Rutte.

Het nieuwe duo op AZ is ook anderszins modern, met Rutte als vrijgezel en Ollongren als moeder van twee kinderen, getrouwd met haar vriendin. De hoogste ambtenaar, die in Amsterdam woont, was in 2006 voor D66 een van de 'roze' kandidaten op de verkiezingslijst voor de Kamer en uitgesproken voorstander van een Paarse coalitie. Een jaar daarna maakte ze de overstap van Economische naar Algemene Zaken, als plaatsvervangend SG naast Van Zwol.

Ollongren geeft leiding aan Ruttés adviseurs en neemt daarbij zelf financiën en economie voor haar rekening. Als SG heeft ze onder meer het koninklijk huis, de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de WRR onder haar hoede. Ze is daarnaast bestuursadviseur van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. De leden van het comité, zoals de Top 200-habités Joan Leemhuis-Stout, Boele Staal en Jan Franssen, worden per koninklijk besluit benoemd.

Erik Bloem

Kajsa Ollongren, secretaris-generaal van het ministerie van Algemene Zaken.

Foto Mike Roelofs

De elite in het Vervolg

INTERVIEW BERNARD WIENTJES Hoe hard speelt de invloedrijkste man van Nederland het spel? Hoe liet hij Geert Wilders onderbaas van Nederland worden? Hoe schoffeerde hij Alexander Rinnooy Kan (SER)? **Frénk van der Linden en Pieter Webeling** in gesprek met VNO-NCW-voorzitter Bernard Wientjes. 'Ik ben een generaal te velde.'

'Ik huil nooit'

Daar zit u nou: 'tuig van de richel'. 'Ik speel eerst heel kwaad, ik speel zelf nooit op de persoon. Normaal gesproken doet Agnes (Jongerius, red.) zo'n uitspraak ook niet. Als het moet, vechten we elkaar de tent uit – maar met respect. Jezus, dacht ik, waar zijn we nu in beland? Het speelde in de herfst van 2009; ons overleg over het pensioenakkoord was geklapt. De spanningen liepen hoog op. Inmiddels weet ik dat Agnes die rotopmerking op een onbewaakt moment maakte. Begrijpelijk, zand erover. Na een interview roep ik ook wel eens tegen mijn woordvoerder: 'Roelf, wat heb je nou weer voor een eh... journalist binnengehaald?' Lachje. 'Daar zit ook weleens tuig van de richel bij.'

Als werkgeversvoorzitter bent u dagelijks bezig met lobbyen, met wheelen en dealen. Hoe zwaar telt ethiek voor u?
'Enorm. Als je rommelt met de waarheid, moet je heel goed bijhouden wat je tegen wie hebt gezegd. Lastig. Ik kan volgens mij ook niet liegen. Ik kan wel verkopen. Als ondernemer zei ik: 'Dit is echt de laagste prijs die ik kan bieden.' Dan loog ik natuurlijk wel, hè. Nu zeg ik tegen een minister: 'Dit is onbespreekbaar, dit kun je toch niet maken?' Terwijl ik in mijn achterhoofd heb: als hij me halverwege tegemoet komt, ben ik al dik tevreden. Ik blijf een koopman.'

Grote bonje in de FNV door het pensioenakkoord en verhoging van de AOW-leeftijd. Fijn voor u. Door de mitterij van Bondgenoten en Abvakabo mag u zelfs hopen op een splijting in de vakbeweging. Verdeel en heers!

'Verdeel en heers past niet bij ons. Politici vinden dat geweldig, die leven daarvoor. Kijk, wat er nu gebeurt met de FNV vind ik heel erg. Of heel erg... dat is verkeerd gezegd. Het is de toespitsing van het aloude gevecht tussen de radicalen en de gematigden. Dezelfde strijd zie je één op één in de politiek: de zwakte van een redelijke PvdA versus het extreme van de SP. De SP is een nee-club. Die willen niks. In de FNV zitten ook steeds meer SP'ers.'

'Ik was ooit lid van een VNO-NCW-commissie over de toekomst van de arbeidsverhoudingen. De discussie was: hoe moeten we omgaan met de bonden? Eén van de opties: het Thatcher-model. Uitroeien die handel. Gewoon: uitmoorden, op naar *a union free environment*. Een verwaarloosbaar percentage van onze achterban was daar vóór. Begrijp me goed: als ik de bonden ook maar één procent minder salarisverhoging door de neus kan boren, is dat geweldig, geweldig. Maar we kunnen niet zonder ze. Ondernemers hebben tegenwicht nodig, *countervailing power*. Omdat wij de neiging hebben niet alleen tot de grens te gaan, maar ook eroverheen.'

VNO-NCW heeft het momenteel voor het zeggen: het regeerakkoord is een opeenstapeling van werkgeverswensen, variërend van belastingvoordelen tot meer asfalt en kernenergie. In wezen zijn de werkgevers aan de macht in Nederland.
'Macht is een vies woord, wij hebben invloed. Dat is best goed voor Nederland, want ik durf te zeggen dat wij daar op een zeer verantwoorde manier mee omgaan.'

U spaart de bonden?

'Nee, we sparen ze niet. In sparen zit dedain. Over de vakbonden zegt een deel van mijn leden: 'Ze

liggen nu op de grond, mes erin, over en uit.' Maar ik blijf geloven in het overlegmodel.'

U klinkt wel erg vroom. Wat let u om direct zaken te doen met uw Haagse vrienden, en de vakbonden links te laten liggen?

'Als je je hersens gebruikt, en dat verwachten ze van mij, is dat het stomste wat je kan doen. Wentel je nooit in je kracht van dit moment. Hierna komen andere tijden, met een ander soort kabinet.'

Hoe is het om op je 24ste het bedrijf van je vader te moeten overnemen?

'Hij werd ziek. Alvleesklierkanker. Hij was een man van bevelen, maar nu stelde hij mij een vraag: 'Bernard, wil jij mij opvolgen?' Ik was de oudste zoon en sprong erin. Ondernemerschap zit in je bloed. Dat is genetisch bepaald. Mijn grootvader begon een handelsonderneming in elektrotechnische weerstandsmaterialen in Amsterdam. In het begin van de vorige eeuw werden de eerste kunststoffen ontwikkeld, zoals bakeliet – voor telefoons, maar ook voor isolatoren. Mijn vader maakte daar een bedrijf van dat buizen en platen bewerkte. Kort na mijn toetreding overleed hij.'

'Ik drukte al snel mijn stempel. In 1970 waren wij, Ucosan, het eerste Europese bedrijf dat kunststof badkuipen en douchebakken produceerde. Ik zie mezelf als een echte ondernemer: innovatief, gepassioneerd, internationaal georiënteerd. Op een internationale beurs wilden we de eerste elektronische bestuurde whirlpool met afstandsbediening introduceren. Om op tijd te zijn moesten we dag en nacht doorwerken. Dan ga ik tot het gatje. Ik heb letterlijk tussen de badkuipen geslapen.'

'De keuzes van Wientjes zijn absoluut niet de mijne, maar ik moet bekennen dat ik geen grote misstap van hem kan noemen in zijn rol als werkgeversvoorman.' Dit zei Jongerius tegen ons.

'Nou nou, *de Volkskrant* als *postiljon d'amour*. Sportief van Agnes. Zo ken ik haar ook: fair, authentiek.'

Maar heeft ze gelijk? Zelfs de machtigste man van Nederland staat weleens met lege handen.

'Houd nou toch eens óp met dat woord macht! Ik heb daar een rothekel aan. Maar goed, als het om een mislukking mijnerzijds gaat, is m'n standaardopmerking: de versoepeling van het ontslagrecht. Dat heb ik niet voor elkaar gekregen.'

Wat is een origineler antwoord?

'Ik heb nog steeds geen verandering weten te brengen in de werkloosheidswet. Die is verkeerd. Nederlanders hebben recht op drie jaar WW. Drie! Veronderstel dat de recessie verergert en de werkloosheid stijgt. Dan krijgt Kamp (minister van Sociale Zaken, red.) een gat in zijn begroting. Hoe ga je dat oplossen? Je kunt de koppeling tussen lonen en uitkeringen loslaten, of je verlaagt de uitkeringen. Dat is de garantie voor een paleisrevolutie. Mijn alternatief: zorg dat de WW-periode naar één jaar gaat. Al die huilverhalen van mensen die ontslagen worden en een half jaar eerst eventjes moeten bijkomen en op de psychologentoer gaan... Laat de prikkel om weer te gaan solliciteren nou zo groot mogelijk zijn!

'Flexibiliteit, dat is het sleutelwoord. Een paar jaar geleden hebben we honderd jaar arbeids-overeenkomst en vaste contracten en dergelijke gevierd. Gevierd! Vreselijk. Dat vier je toch niet?'

Extra bezuinigen in 2012 zou dom zijn, stelt Raymond Gradus, directeur van het wetenschappelijk bureau van het CDA. Op die manier vererger je juist de crisis. Heeft hij gelijk?

'Ik neig er sterk naar hem gelijk te geven, ja. De regering heeft aangekondigd dat zij 5 miljard extra zal bezuinigen bovenop de reeds afgesproken 18 miljard, als in het volgend voorjaar het begrotingstekort tegenvalt. Maar ik vind: zo bezuinig je de economie kapot. Met lastenverzwaringen idem dito.'

U gaat nu lijnrecht in tegen de koers van uw partijgenoot Rutte.

'Er komt een moment waarop je moet zeggen: hier keert een keuze van het kabinet tegen zichzelf. Moedig dat Gradus dit zegt.'

Elke ondernemer incasseert vroeg of laat verlies. U dus ook.

'Ik citeer altijd Richard Branson: 'De goede ondernemer neemt in 51 procent van de gevallen de goede beslissing, de slechte ondernemer in 49 procent.' Twintig jaar geleden nam ik Jardin over, een producent van tuinmeubelen die in ernstige moeilijkheden verkeerde. Dat was een enorm risico, maar ik wilde mooie designtuinsets van kunststof maken. Helaas: in de jaren negentig wilde de consument geen kunststof maar hardhout in de tuin. Toch bleef ik in mijn idee geloven. Ze hebben me bij wijze van spreken moeten vasthouden om niet langer door te gaan, want ik was in staat alles te verspelen. Uiteindelijk kon ik Jardin doorverkopen, maar ik heb privé miljoenen verloren.'

Als wat voor man leert u zichzelf dan kennen?

'Tegenslag en pech stimuleren mij alleen maar om nóg harder te werken. Ik huil nooit.'

Nooit?

'Zelfs niet bij de dood van mijn vader. Misschien dat die buisdingen in m'n ogen niet goed werken.'

'De grootste zakelijke ramp die mij is overkomen, was een brand die mijn bedrijf wegvaagde. Gelukkig waren de matrijzen voor een deel ergens anders opgeslagen. De ware ondernemer toont zich pas echt in een crisis. Ik ben dan op m'n sterkst. Ik neem automatisch de leidersrol – ik ben een generaal te velde die in tijd van oorlog voorop gaat. Ik laat geen zwaktes zien. Zo was ik ook als voorzitter van VNO-NCW in het gevecht over de pensioenen. Je krijgt mij d'r niet onder.'

De Occupy-beweging ageert tegen misstanden in ons financieel-economische systeem. Wat herkent u in alle eerlijkheid van dat sentiment?

'We moeten onder ogen zien dat de blinde jacht op geld verdienen en het oppompen van het financiële systeem heeft geleid tot deze enorme financiële crisis. We zijn doorgeslagen. Er was te weinig *countervailing power*, te weinig tegengas.'

Zegt u met zoveel woorden dat u de teloorgang van de sociaal-democratie, de PvdA voorop, betreurt?

'Poeh. Wél als ik de SP ervoor terugkrijg. Want een echte *countervailing power* begrijpt de tegenstander en is bereid tot compromissen. Die rol is nu overgenomen door maatschappelijke duurzaamheidsorganisaties, zoals Natuurmonumenten en Natuur en Milieu. Die hebben wij nodig. Daar praten we als ondernemers ook mee. Maar dan moe-

ten ze niet radicaliseren. We hebben een clash gehad met Milieudefensie over de A4 Leiderdorp. Dat is weer zo'n nee-club, daar kun je niets mee.'

'Ik vind dat Nederlandse topondernemers moeten meedenken in het belang van de samenleving, en leiderschap moeten tonen. Dat neemt gelukkig in razend tempo toe. Frans van Houten, de baas van Philips, houdt een vlammend betoog over Europa. Paul Polman, CEO van Unilever, zegt: 'Als mijn aandeelhouders niet duurzaam willen zijn, is dat hun probleem.' Deze mannen beseffen dat geld verdienen niet het enige heilzame op de wereld is. Ik sta daar volledig achter.'

'Wilders beschadigt ons land op een geweldige manier,' zei u maart 2010 in deze krant. Zijn gedrag en uitlatingen hadden volgens u een negatief effect op de positie van het Nederlands bedrijfsleven in het buitenland. Een deel van de VNO-NCW-achterban reageerde boos op u. Waarom?

'Men zei: achter de schermen mag je van alles roepen, maar publicitair gezien ga je over de grens, daar moet je je als ondernemersclub niet mee willen bemoeien. Ik zag dat anders. Wilders ging naar Londen om in het Lagerhuis die *Fitna*-film te vertonen. Hij presenteerde zich daar als de mogelijke minister-president van Nederland. Intern heb ik gezegd: Wilders premier? Over my dead body! En dat vind ik nóg.'

Na de verkiezingen werd de PVV met 24 zetels een grote machtsfactor. Vervolgens kwam de formatie. Bent u het met ons eens dat een kabinet in feite niet kan regeren als uw VNO-NCW mordicus tegen de samenstelling daarvan is?

'Ja. En dat geeft een enorme verantwoordelijkheid. Met die invloed zijn we uitermate voorzichtig.'

Heeft Mark Rutte u in die cruciale fase gevraagd hoe u tegenover een gedoogkabinet met de PVV zou staan?

'Natuurlijk. Zeker in die periode heb ik intensief contact gehad met Mark en Maxime Verhagen. Ik heb met hen geluncht, en we belden vaak. Als VNO-NCW hebben we toen duidelijk gezegd: 'Als jullie kiezen voor Paars-plus (VVD, PvdA, D66 en GroenLinks, red.), dan zij dat zo.' Maar dat ging over. Vervolgens kwam de mogelijkheid van de huidige regeringsvorm. Ik zei toen namens VNO-NCW: 'Als jullie kiezen voor een gedoogkabinet met Wilders, kunnen wij daar goed mee leven.'

U hebt als een pastoor uw zegen gegeven. Mede dankzij u mocht Wilders onderbaas van Nederland worden.

'Mathematisch kun je dat zo zeggen. Toch is het niet waar.'

We kunnen u niet volgen.

'Deze gedoogconstructie was nog de enige optie.'

U had kunnen zeggen: het is niet goed dat een man als Wilders – zonder directe regeringsverantwoordelijkheid – zo'n machtige positie gaat bekleden.

'Als ik mij in die mate had bemoeid met de formatie, zou mijn achterban zeker hebben gezegd: 'Bernard, nu ga je helemaal te ver.' Maar luister eens even, waar draait het nou om? Om het regeerakkoord! Voor ondernemend Nederland staan daar hele goede dingen in. Die kon ik met mijn steun aan het gedoogkabinet zeker stellen – wat de taak van VNO-NCW is.'

U laat het belang van het bedrijfsleven prevaleren. 'Ik ben toch geen politicus?'

De elite in het Vervolg

Bernard Wientjes: 'Ik zit gevangen in mijn eigen lobby'
Foto Mike Roelofs

de toekomst krijgen we steeds meer te maken met sterke economische machtsblokken: China, de VS, Zuid-Amerika. Als Europa niet werkelijk als eenheid kan opereren, verliezen we die strijd. Nederland in z'n eentje is dan helemaal kansloos.'

•••

Hoe gaat u om met macht? Waar liggen uw ethische grenzen? Terug naar herfst 2009. U was op voet van oorlog met de FNV over de pensioenen. 'We kwamen er niet uit, we steggelden over allerlei alternatieven. De vraag was: moesten we maar doorgaan met die oeverloze discussies? Daar had ik geen zin in.'

U werd gevolgd door camera's van EenVandaag. Alexander Rinnooy Kan, toen 'de machtigste man van Nederland', deed als SER-voorzitter zijn uiterste best om u weer aan de overlegtafel te krijgen. 'Ik weet al waar jullie heen willen.'

In een telefoongesprek hield Rinnooy Kan u voor: 'Ik heb het gevoel dat je de onderhandelingen onbedoeld en onnodig zou kunnen schaden door nu ineens, zo snel, zelfs zonder de reactie van de bonden op dit voorstel af te wachten, al publiekelijk je conclusie bekend te maken.' Maar u serveerde hem af. Buiten zijn medeweten stond uw telefoonspreker aan. Daardoor was heel Nederland getuige, want de scène werd uitgezonden. Hebt u fair gehandeld?

'Nee. Het was schandalig. Dit had nooit mogen gebeuren. Ik heb er mijn excuses voor aangeboden bij Alexander. Never kill the messenger, dus ik ga de EenVandaag-ploeg geen verwijten maken. Ik heb het niet goed gedaan, ik betreur dit zeer, en nu ben ik bloedeerlijk.'

•••

Wat is uw visionaire maatregel om Nederland weer uit het slop te halen?
'Goh.'

Het is al twaalf seconden stil.
'Ja, meestal ben ik wat ad remmer. Ik zit gevangen in mijn eigen lobby. Dat hebben jullie in dit gesprek wel vaker gemerkt. Ik ga meteen na wat de belangrijkste punten voor VNO-NCW zijn. Die ken ik uit mijn hoofd, maar het is even zoeken naar een oneliner.'

'Ik weet het al. Ondernemerschap is de sleutel tot ons hoge levenspeil, dat is mijn stelligste overtuiging. En dus wil ik dat per direct een minister van buitenlandse handel wordt benoemd, een topondernemer die als handelsreiziger louter en alleen onze belangen in het buitenland promoot. Hij komt alleen maar naar Nederland terug voor schoon ondergoed. Laat ik meteen maar een naam noemen: Hans Wijers.'

'Hier zit overigens wel een punt van kritiek op dit kabinet, hoor. We zijn veel te veel bezig met het binnenland en veel te weinig met het buitenland. Dat gedonder met Schengen, dat het kabinet de toetreding van Bulgarije en Roemenië blokkeert. Nederland is de grootste investeerder in Roemenië. Van oudsher is ons handelsmerk: het vizier naar buiten. Gooi die deur toch open. We verdienen al eeuwen onze welvaart in het buitenland.'

•••

Wat zijn de ontspannen momenten in het harde machtsspel?

'Als ik na de vakantie Agnes Jongerius weer zie, praten we eerst even bij. Ze gaat komende winter naar Oeganda, naar haar zus. Maar soms is het persoonlijk. Ik hoorde laatst dat haar man een hartinfarct had gehad. Dit mogen jullie alleen opschrijven als Agnes het goed vindt. Ik vraag dan: 'Joh, hoe erg is het?' Ger is een ontzettend aardige vent. Hij is gedotterd, gelukkig gaat het beter met hem, maar ja, natuúrlijk praten we daar even over.'

Hoe ziet u Jongerius alles bij elkaar?

'Ik heb een keer gezegd dat Agnes een erg emotionele vrouw is. Die feministische dame van de NRC, Elsbeth Etty, interpreteerde mijn uitspraak als: ze is maar een vrouw.'

Etty sprak letterlijk van 'godvergeten arrogantie'.

'In haar optiek had ik natuurlijk moeten zeggen: een emotioneel mens. Waar het mij om gaat: Agnes is intelligent, ze speelt het spel met verve, net als ik.'

Maar als zij zich door gevoelens laat leiden, ziet u dat als een teken van zwakte.

'Zij kan geëmotioneerd of woedend uit een bespreking weglopen. Ik niet.'

U blijft de generaal.
'Ik blijf de koopman.'

U hebt niet alleen de kans onbenut gelaten om Geert Wilders, de man die u volgens u zo slecht voor Nederland is, uit het centrum van de macht te weren, u slikt sinds het aantreden van dit kabinet ook nog eens uw tong in. Waarom laat u zich publiekelijk nooit meer zo scherp uit als vroeger?
'Goeie vraag. Dit zeg ik om even tijd te winnen. Wat is de kern? Dat dit kabinet naar ons luistert. Eh, ik bedoel: dat we goed zaken kunnen doen. Er is veel aandacht voor een gunstiger ondernemersklimaat. De gedoogconstructie met de PVV is niet aantoonbaar schadelijk voor het Nederlandse bedrijfsleven. Dát geeft voor ons de doorslag.'

•••

Bent u gepolst voor een ministerschap?
'Het is mij wel eens gevraagd.'

Voor dit kabinet, namens Mark Rutte?

'Ja nou ja, ik ben lid van de VVD. Blijft dit tussen jullie en mij? Nee dus.'

Wilde hij u voor Economische Zaken?

'Natuurlijk. Maar ik heb gezegd dat ik mijn huidige job fantastisch vind. Het klinkt misschien romantisch en ridderlijk, maar ik acht het ongelooflijk belangrijk dat ondernemers in Nederland hun

positie kunnen behouden en versterken. Ik had de indruk, nee, de overtuiging, dat ik op deze plaats meer voor hen kan betekenen.'

•••

Hoe zou u de eurocrisis oplossen?

'Het is niet zo moeilijk. We weten al dat de schuldenlast voor de Grieken draagbaar moet worden gemaakt, en dat herkapitalisering van de banken nodig is. Nu het echte probleem. Europa is groot geworden door de democratie, en dat is fantastisch, alleen is het inspraak- en overlegcircus verdomde lastig. We missen slagkracht.'

'Met de euro hebben we financiële eenwording, maar er is ook een stevig politiek fundament in de EU nodig. Ik ben voor een federatief Europa, een United States of Europe. Ik weet het: het woord federatief is besmet, een taboe. Toch noem ik het. Ik wil een Europese president, een Europees leger en een Europees beleid voor economische en buitenlandse zaken.'

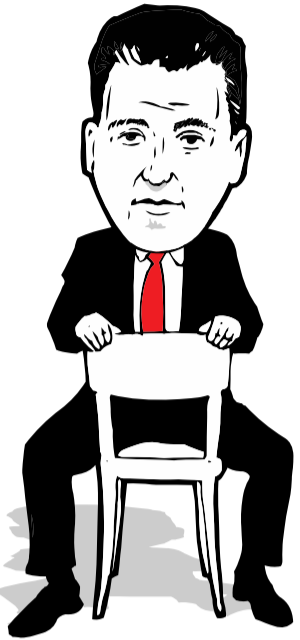
Uw VVD is daar fel op tegen.

'Ja, maar die hele discussie over het afstaan van nationale bevoegdheden vind ik grotendeels irrelevant. We hebben al volop zeggenschap overgedragen, bijvoorbeeld met het stabiliteitspact. In

“
Jongerius kan geëmotioneerd of woedend uit een bespreking weglopen. Ik niet.”

De elite in het Vervolg

De Top 200, nummers 76 t/m 200

1

Hardhandige kennismaking met de elite

De Amsterdamse wethouder **Lodewijk Asscher** (37) is de benjamin in de Volkskrant Top 200.

Vertel Lodewijk Asscher niets over het old boys network; hij weet er alles van. Als hij als beginnend PvdA-wethouder in Amsterdam in 2006 moet meedelen dat de hoofdstad als aandeelhouder de steun intrekt voor de beursgang van luchthaven Schiphol, zijn de rapen bij de bestuurlijke elite gaar.

Jan Kalf, president-commissaris van Schiphol en oud-ABN Amro-topman, was woest, vertelde Asscher begin 2010 in *de Volkskrant*. 'Meneer Asscher, ik heb in 27 jaar bedrijfsleven nog nooit zoiets schandelijks meegemaakt. U hebt geen idee wat voor schade u aanricht bij het bedrijf Schiphol', zo herinnert hij zich het telefoongesprek met Kalf. Asscher wordt ook gebeld door Rijkman Groenink, dan nog topman van dé bank. Ook VVD-minister Zalm van Financiën meldt zich. De huidige topman van (inmiddels staatsbank) ABN Amro dreigt financiële bijdragen aan Amsterdam in te trekken. Asscher noemt Zalm 'intelligent, volhardend en gewiekt'. Maar voor het old boys network

waarmee hij kennismakt, heeft hij geen goed woord over. 'De minachting en de onderschatting van de politiek die dat netwerk uitstraalt, vond ik schokkend. Ik ben er linkser van geworden.'

Nu dringt de 37-jarige locoburgemeester zelf de gevestigde orde binnen, en kan hij het old boys network van binnenuit gaan bestrijden. Gevestigde namen binnen de elite roemden zijn bestuurlijke kwaliteiten en vriendelijke uitstraling al lang voordat partijvoorzitter Ploumen hem onlangs ongewild in de schijnwerpers zette, door Job Cohen af te vallen. Asscher werd al snel genoemd als nieuwe partijleider, maar liet direct weten in Amsterdam te blijven.

Asscher - studie rechten aan de UvA, gepromoveerd - is ook voorzitter van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de PvdA. Hij was na het vertrek van Cohen waarnemend burgemeester, tot de benoeming van Eberhard van der Laan, ruim een jaar geleden. De vader van drie jonge kinderen stamt uit een bekende familie van juristen en diamantairs. Zijn moeder Irene Asscher-Vonk (nummer 155) vervult nog diverse functies en commissariaten. Daarmee is Lodewijk Asscher niet alleen de jongste van de Volkskrant Top 200, maar ook de enige wiens moeder ook in de lijst staat.

TOP 15 ONDER 45

- 1 **LODEWIJK ASSCHER** (37)
LOCOBURGEMEESTER AMSTERDAM
- 2 **SADIK HARCHAOUI** (38)
BESTUURSVOORZITTER FORUM
- 3 **PRINSES MÁXIMA** (40)
PRINSES DER NEDERLANDEN
- 4 **PRINS CONSTANTIJN** (42)
LID KABINET EUROCOMMISSARIS NEELIE KROES
- 5 **JOOP WIJN** (42)
BESTUURDER ABN AMRO
- 6 **MARTIJN SNOEP** (43)
MANAGING PARTNER DE BRAUW BLACKSTONE WESTBROEK
- 7 **MIRJAM VAN PRAAG** (44)
KROONLID SER
- 8 **KAJSA OLLONGREN** (44)
SECRETARIS-GENERAAL ALGEMENE ZAKEN
- 9 **PRINS WILLEM-ALEXANDER** (44)
TROONOPVOLGER
- 10 **KLAAS KNOT** (44)
PRESIDENT DNB
- 11 **ESTHER-MIRJAM SENT** (44)
ECONOOM EN PVDA-SENATOR
- 12 **MONIKA SIE** (44)
DIRECTEUR WIARDI BECKMAN STICHTING
- 13 **ILA KASEM** (44)
DIRECTEUR VAN DE BUNT
- 14 **ROLAND VAN DER VORST** (42)
RECLAMEMAN
- 15 **ARNO BROK** (43)
BURGEMEESTER DORDRECHT

Rangorde op basis van leeftijd. Rangorde van de nummers 12 en hoger, die buiten de Top 200 vielen, op basis van invloedsscore.

TOP 5 RUNNERS-UP

- 1 **JAAP WIECHEN** (39)
DIRECTEUR HAL INVESTMENT
- 2 **MARCO FLORIJN** (34)
PVDA-WETHOUDER ROTTERDAM
- 3 **KARIEN VAN GENNIP** (43)
DIRECTEUR BELEGGINGEN ING
- 4 **FAÏZA DADI** (42)
OPERATIONEEL DIR. DE BAAK
- 5 **IDS VAN DER WEIJ** (44)
MANAGING DIRECTOR FRIESLAND BANK INVESTMENTS

Getipt voor de Top 200 van 2012

76 ONNO RUDING (72)
(78) OUD-MINISTER EN -BANKIER	103 ALEXANDER WYNAENDTS (51)
(39) BESTUURSVOORZITTER AEGON	127 JOHAN VAN DER WERF (59)
(96) OUD-BESTUURDER AEGON
77 MIRJAM VAN PRAAG (44)
(-) KROONLID SER	104 ED KRONENBURG (60)
(113) SECRETARIS-GENERAAL BUITENLANDSE ZAKEN	128 ALBERT RÖELL (52)
(-) BESTUURSVOORZITTER KAS BANK
78 ARIE BRIENEN (54)
(66) DIRECTEUR JAARBEURS	105 KAREL VUURSTEEN (70)
(120) OUD-BESTUURSVOORZITTER HEINEKEN	129 REIN JAN HOEKSTRA (69)
(117) STAATSRAAD
79 ATZO NICOLAÏ (51)
(-) DIRECTEUR DSM NEDERLAND	106 FOKKO VAN DUYN (69)
(82) PRESIDENT-COMMISSARIS DE NEDERLANDSCHE BANK	130 JOS BAETEN (52)
(-) BESTUURSVOORZITTER ASR
80 JAAP WINTER (48)
(92) PARTNER DE BRAUW	107 PIET VAN SCHIJNDEL (61)
(127) BESTUURDER RABOBANK	131 ROB ROUTS (65)
(141) OUD-BESTUURDER SHELL
81 FRED DE GRAAF (61)
(101) VOORZITTER EERSTE KAMER	108 TON NELISSEN (63)
(140) VOORZITTER KAMER VAN KOOPHANDEL BRABANT	132 JAN BOUT (65)
(-) OUD-BESTUURSVOORZITTER ROYAL HASKONING
82 WIM KOK (73)
(40) OUD-PVDA-PREMIER	109 PRINS CONSTANTIJN (42)
(190) LID KABINET EUROCOMMISSARIS NEELIE KROES	133 SASKIA STUIVELING (66)
(187) PRESIDENT ALGEMENE REKENKAMER
83 TOM DE SWAAN (65)
(62) OUD-BESTUURDER ABN-AMRO	110 MARTIN VAN RIJN (55)
(95) BESTUURSVOORZITTER PGGM	134 MIRJAM SIJMONS (51)
(111) LID HOOFDDIRECTIE ANWB
84 EWALD KIST (67)
(61) OUD-BESTUURSVOORZITTER ING	111 HERMAN BOLHAAR (56)
(85) VOORZITTER COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL	135 KARLA PEIJS (67)
(148) COMM. VAN DE KONINGIN ZEELAND
85 RODERICK MUNSTERS (48)
(135) BESTUURSVOORZITTER ROBECO	112 ROOS VAN ERP-BRUIJNSMA (51)
(73) SECRETARIS-GENERAAL MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN	136 NIEK HOEK (55)
(134) BESTUURSVOORZITTER DELTA LLOYD
86 GERARD KLEISTERLEE (65)
(4) OUD-BESTUURSVOORZITTER PHILIPS	113 FRITS BOLKESTEIN (78)
(75) OUD-EUROCOMMISSARIS	137 MARIKE VAN LIER LELS (52)
(137) OUD-DIRECTIELID SCHIPHOL
87 PAUL ROSENMÖLLER (55)
(114) BESTUURDER EN PROGRAMMAMAKER	114 PAULINE VAN DER MEER MOHR (51)
(125) BESTUURSVOORZITTER ERASMUS UNIVERSITEIT	138 WILLEMJIN MAAS (51)
(129) OUD-DIRECTEUR AVRO
88 TRUDE MAAS-DE BROUWER (64)
(93) COMMISSARIS EN BESTUURDER	115 LODEWIJK ASSCHER (37)
(-) LOCOBURGEMEESTER AMSTERDAM	139 RIJNHARD VAN TETS (64)
(103) OUD-BESTUURDER ABN AMRO
89 PETER WAKKIE (63)
(97) OUD-BESTUURDER AHOLD	116 BERNARD TER HAAR (56)
(121) DG MINISTERIE VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU	140 CHRIS VAN BOETZELAER VAN OOSTERHOUT (68)
(176) OUD-BESTUURDER FORTIS
90 ROBBERT DIJKGRAAF (51)
(167) PRESIDENT KNAW	117 ADRI BAAN (69)
(105) MULTICOMMISSARIS	141 DICK BERLIJN (61)
(-) OUD-COMMANDANT DER STRIJKKRACHTEN
91 PETER ELVERDING (62)
(94) OUD-BESTUURSVOORZITTER DSM	118 WILLEM STEVENS (73)
(124) OUD-CDA-SENATOR	142 HERMAN DIJKHUIZEN (50)
(180) BESTUURSVOORZITTER KPMG
92 JOOST KUIPER (64)
(102) OUD-BESTUURDER ABN AMRO	119 TON ROMBOUTS (60)
(122) BURGEMEESTER DEN BOSCH	143 PIETER BOUW (70)
(109) OUD-PRESIDENT-DIRECTEUR KLM
93 LODEWIJK DE WAAL (61)
(107) DIRECTEUR HUMANITAS	120 WIM PIJBES (50)
(-) DIRECTEUR RIJKSMUSEUM	144 RUUD KOOLE (58)
(-) PVDA-SENATOR
94 IEKE VAN DEN BURG (59)
(112) COMMISSARIS EN BESTUURDER	121 REIN WILLEMS (66)
(88) OUD-CDA-SENATOR	145 MARGREETH DE BOER (72)
(139) MULTICOMMISSARIS
95 JAN VAN RUTTE (61)
(-) BESTUURDER ABN AMRO	122 FONS VAN WESTERLOO (65)
(133) MULTIBESTUURDER EN OUD-VOORZITTER OMROEP WAKKER NLD	146 LODEWIJK HJMANS VAN DEN BERGH (48)
(152) BESTUURDER AHOLD
96 THOM DE GRAAF (54)
(-) BURGEMEESTER NIJMEGEN	123 HANS BORSTLAP (65)
(179) STAATSRAAD	147 ESTHER-MIRJAM SENT (44)
(-) ECONOOM EN PVDA-SENATOR
97 ED D'HONDT (67)
(81) VOORZITTER GGD NEDERLAND	124 LEO VAN WIJK (65)
(104) VICEVOORZITTER AIR FRANCE-KLM	148 TINI HOOMANS (60)
(154) BESTUURDER TNO
98 WINNIE SORGDRAGER (63)
(110) STAATSRAAD	125 WIEBE DRAIJER (46)
(83) DIRECTEUR MCKINSEY	149 CAROLINE PRINCEN (45)
(-) BESTUURDER ABN AMRO
99 TJIBBE JOUSTRA (60)
(98) VOORZITTER ONDERZOEKSRAAD VOOR VEILIGHEID	126 GERLINDE SILVIS (52)
(173) BESTUURDER RABOBANK	150 CEES VEERMAN (62)
(118) MULTIBESTUURDER
100 SADIK HARCHAOUI (38)
(58) BESTUURSVOORZITTER FORUM		151 KICK VAN DER POL (61)
(-) COMMISSARIS EN BESTUURDER
101 ANNEMARIE JORRITSMA (61)
(123) BURGEMEESTER ALMERE		152 PAUL VAN DER HEIJDEN (62)
(155) COLLEGEVOORZITTER EN RECTOR MAGNIFICUS UNIVERSITEIT LEIDEN

REMCO
CAMPERT

Machtig

Hoe voelt het om niet tot de jaarlijkse Top 200 van de machtigsten van Nederland te behoren? Wat gaat er in u om?

'Wát! Sta ik er weer niet bij?'
Ondervraagde loopt rood aan, smijdt de poes van zijn schoot en trapt een tafel omver. Na een aantal keren diep ademgehaald te hebben, krijgt hij zich ten slotte weer onder controle. Alleen zijn handen beven nog een beetje na.

'Het laat me koud. Wat stelt zo'n lijst nu eigenlijk voor? Die is ook maar in elkaar geknutseld door een of andere krant waarvan de redactie niets beters te doen heeft. Als ik me dat aan zou trekken, was ik geen knip voor de neus waard.'

'U reageerde daarnet nogal heftig.'
'Dat komt omdat ik een rare zeldzame ziekte heb, die zich soms op de ongelukkigste momenten openbaart. Onderzoek er naar bevindt zich nog in de kinderschoenen. De medische wetenschap staat machteloos. Wie is nummer 1 op die lijst?'

'Bernard Wientjes.'
'Ken ik niet. Kunt u meteen zien wat zo'n lijst waard is.'

'Dat u iemand niet kent, wil nog niet zeggen dat hij daarom een onmachtig mens is. Er zullen wel meer mensen zijn die u niet kent.'

'Geen brutale praatjes graag, anders beëindig ik dit gesprek. Weet u wie machtig is? Nee? Kuifje.'

'Kuifje is geen bestaand persoon.'
'Hoe komt het dan dat de hele wereld, van China tot Brazilië, hem kent? Het idee is machtiger dan de mens. Vrouwen, en God dan? Wou u beweren dat God...'

'U begrijpt best wat ik bedoel.'
'Luister, jongmens, neem één ding van me aan: de waarlijk machtigen stellen alles in het werk om niet op de Top 200-lijst te komen. Echte macht is onzichtbaar. Zichtbaarheid maakt kwetsbaar. De lijst luidt voor 200 mensen het begin van het einde van hun macht in. Ga nu heen in vrede en trek de buitendeur goed achter u dicht.'

Ik doe afstand van de macht en wend de daardoor ontstane tijd aan om nog een paar nagekomen anekdotes te vertellen uit Rijk de Gooyer's Rijke Leven.

In 1945 was Rijk in dienst van het Amerikaanse leger. Hij was een van de mensen die de oorlogsmisdadiger Heinrich Himmler arresteerden. Bij die arrestatie legde hij beslag op Himmlers identificatiekaart en nam die als oorlogsbuit mee terug naar Nederland. Op een (zoveelste) keer liepen we de trap van De Kring op. Binnengekomen stevende hij recht op Harry Mulisch af, die daar zat, omringd door zijn cerle. O jee, dacht ik, als dat maar goed afloopt. Dat deed het. Rijk haalde Himmlers kaart uit zijn binnenzak en overhandigde die aan Harry. 'Hier, hou jij die maar.' Als het goed is bevindt hij zich nu in het Mulisch Museum.

Opnieuw De Kring, laat op de avond, een jongeman speelde piano. Rijk, gevolgd door mij, liep er op af. De pianist stopte zijn spel en begon Rijk te treiteren. Ook voor mij had hij weinig goede woorden over. Rijk hoorde het even aan. Toen schoot zijn hand uit naar de nek van de pianist, waarin hij twee vingers plaatste. Een dodelijke greep. Een drukje en de pianist was er geweest. Lijkbleek ruimde hij het veld. Rijk ging achter de piano zitten en begon een lied van Sinatra te zingen.

Over macht gesproken.

'Ken ik niet.
Kunt u meteen zien
wat zo'n lijst waard is'

TOP 10 VROUWEN

- 1 KAJSA OLLONGREN (NR. 16)
SG ALGEMENE ZAKEN
- 2 AGNES JONGERIUS (NR. 17)
VOORZITTER FNV
- 3 LOUISE FRESCO (NR. 23)
KROONLID SER
- 4 ANNEMIEK FENTENER
VAN VLISSINGEN (NR. 28)
PRES.-COMMISSARIS SHV
- 5 PRINSES MÁXIMA (NR. 42)
PRINSES DER NEDERLANDEN
- 6 LILIAN GONÇALVES (NR. 43)
STAATSRAAD
- 7 MARJAN OUDEMAN (NR. 45)
BESTUURDER AKZO NOBEL
- 8 HENRIËTTE PRAST (NR. 52)
LID WETENSCHAPPELIJKE RAAD
VOOR HET REGERINGSBELEID
- 9 JOANNE KELLERMANN (NR. 53)
DIRECTEUR DNB
- 10 YVONNE VAN ROOY (NR. 61)
COLLEGEVOORZITTER
UNIVERSITEIT UTRECHT

Rangorde naar Top 200-posities

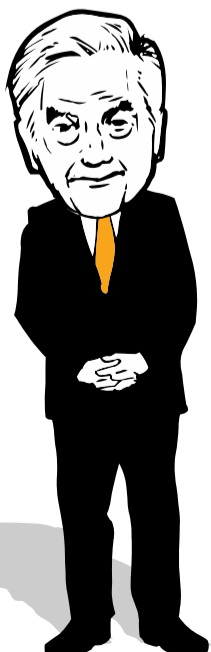
1

TOP 15 BOVEN 67

- 1 FRITS BOLKESTEIN (78)
OUD-EUROCOMMISSARIS
- 2 WILLEM STEVENS (73)
OUD-CDA-SENATOR
- 3 ROB ABRAHAMSEN (73)
OUD-BESTUURDER KLM
- 4 WIM KOK (73)
OUD-PVDA-PREMIER
- 5 MARGRETH DE BOER (72)
MULTICOMMISSARIS
- 6 PIETER VAN VOLLENHOVEN (72)
OUD-VOORZITTER ONDERZOEKS-
RAAD VOOR VEILIGHEID
- 7 RUUD LUBBERS (72)
MINISTER VAN STAAT
- 8 VICTOR HALBERSTADT (72)
ECONOOM EN BESTUURDER
- 9 ONNO RUDING (72)
OUD-MINISTER EN -BANKIER
- 10 PIETER BOUW (70)
OUD-TOPMAN KLM
- 11 HANS WIEGEL (70)
VOORZITTER ZORGVERZEKE-
RAARS NEDERLAND
- 12 KAREL VUURSTEEN (70)
OUD-TOPMAN HEINEKEN
- 13 BERT VAN DELDEN (70)
OUD-VOORZITTER RAAD VOOR
DE RECHTSpraak
- 14 REIN JAN HOEKSTRA (69)
STAATSRAAD
- 15 HERMAN TJEENK WILLINK (69)
SCHEIDEND VICEPRESIDENT
RAAD VAN STATE

Rangorde op basis van leeftijd.

- 153 MARGO VLEGENTHART (53)
(149) MULTICOMMISSARIS
- 154 IRENE ASSCHER-VONK (67)
(99) OUD-HOOGLEERAAR SOCIAAL RECHT
EN MULTICOMMISSARIS
- 155 PAULINE KRIKKE (50)
(119) BURGEMEESTER ARNHEM
- 156 SYBILLA DEKKER (69)
(159) OUD-MINISTER VAN VROM
- 157 TRUZE LODDER (63)
(183) ZAKELIJK DIRECTEUR
HET MUZIEKTHEATER/
DE NEDERLANDSE OPERA
- 158 ERNST HIRSCH BALLIN (60)
(-) OUD-MINISTER VAN JUSTITIE
- 159 BERT BRUGGINK (48)
(198) FINANCIËEL BESTUURDER
RABOBANK
- 160 ANNEMIEKE ROOBEEK (53)
(-) HOOGLEERAAR EN COMMISSARIS
- 161 FRANK DE GRAVE (56)
(136) VOORZITTER ORDE VAN
MEDISCH SPECIALISTEN
- 162 DICK SLUIMERS (58)
(160) BESTUURSVOORZITTER APG
- 163 JAN-MICHEL HESSELS (68)
(158) PRESIDENT-COMMISSARIS
NYSE EURONEXT
- 164 ROBERT REIBESTEIN (55)
(138) OUD-DIRECTEUR MCKINSEY
- 165 CHRIS FONTEIJN (56)
(-) VOORZITTER NMA
- 166 GERT-JAN KRAMER (69)
(175) OUD-BESTUURSVOORZITTER FUGRO
- 167 BEN VAN DER VEER (60)
(145) OUD-BESTUURSVOORZITTER KPMG
- 168 MARTIJN VAN DER VORM (53)
(191) BESTUURSVOORZITTER HAL HOLDING
- 169 ROB ABRAHAMSEN (73)
(80) OUD-BESTUURDER KLM
- 170 INGE BRAKMAN (50)
(186) MULTICOMMISSARIS
- 171 HENK ROTTINGHUIS (55)
(166) OUD-DIRECTIEVOORZITTER
PON HOLDINGS
- 172 TINEKE BAHLMANN (61)
(-) VOORZITTER COMMISSARIAAT
VOOR DE MEDIA
- 173 MARLEEN BARTH (47)
(-) BESTUURSVOORZITTER
GGZ NEDERLAND
- 174 ANNE FLIERMAN (56)
(143) COLLEGEVOORZITTER
UNIVERSITEIT TWENTE
- 175 KEES SCHUYT (68)
(162) STAATSRAAD
- 176 HAN NOTEN (53)
(142) FRACTIEVOORZITTER PVDA
EERSTE KAMER
- 177 FRANS CREMERS (59)
(161) MULTICOMMISSARIS
- 178 ANGELIEN KEMNA (54)
(-) HOOFD BELEGGINGEN APG
- 179 RENÉ SMIT (52)
(199) COLLEGEVOORZITTER VU
- 180 MICHEL JAGER (67)
(164) OUD-COMMISSARIS VAN
DE KONINGIN FLEVOLAND
- 181 MARTIJN SNOEP (43)
(-) MANAGING PARTNER DE BRAUW
- 182 CEES VERMAAS (46)
(-) BESTUURSVOORZITTER
EURONEXT AMSTERDAM
- 183 JOZIAS VAN AARTSEN (63)
(195) BURGEMEESTER DEN HAAG
- 184 DERK HAANK (58)
(181) BESTUURSVOORZITTER
SPRINGER SCIENCE
- 185 FLORIS DECKERS (61)
(-) BESTUURSVOORZITTER
VAN LANSCHOT
- 186 BERT JONGSMA (66)
(172) OUD-BESTUURSVOORZITTER SDU
- 187 NURTEN ALBAYRAK (46)
(128) OUD-BESTUURSVOORZITTER COA
- 188 SJOERD EISMA (62)
(116) ADVOCaat DE BRAUW
- 189 MARRY DE GAAY FORTMAN (46)
(131) ADVOCaat EN PARTNER
HOUTHOFF BURUMA
- 190 AHMED ABOUTALEB (50)
(-) BURGEMEESTER ROTTERDAM
- 191 DOLF VAN DEN BRINK (63)
(174) OUD-BESTUURDER ABN AMRO
- 192 RIJKMAN GROENINK (62)
(197) OUD-BESTUURSVOORZITTER
ABN AMRO
- 193 HERMAN WIJFFELS (69)
(200) OUD-BESTUURSVOORZITTER
RABOBANK
- 194 WIM VAN DE DONK (49)
(-) COMMISSARIS VAN DE KONINGIN
NOORD-BRABANT
- 195 PIETER BROERTJES (59)
(-) BURGEMEESTER HILVERSUM
- 196 HESSEL LINDENBERGH (68)
(188) PRESIDENT-COMMISSARIS
ABN AMRO
- 197 ANDRÉE VAN ES (58)
(-) WETHOUDER AMSTERDAM
- 198 MARTIJN SANDERS (66)
(-) VOORZITTER VERENIGING
REMBRANDT
- 199 DIEDERIK LAMAN TRIP (65)
(-) OUD-DIRECTIEVOORZITTER
ING NEDERLAND
- 200 MARIA HENNEMAN (55)
(-) ONDERNEMER

1

het Vervolg

Groot dictee der nederlandse taal 2011

‘Spelling is bijzaak, de uitspraak telt’

Hun songs zitten vol nieuwe, verbasterde woorden, die soms verkeerd zijn gespeld. De Jeugd van Tegenwoordig zal het een zorg zijn. ‘Ons gaat het om de uitspraak.’

Door Daan Heijink

Z e gebruiken woorden als ‘intermegalaktisch’ en ‘brakkie’, en zijn bekend van *Watskebert*, de titel van de hit waarmee ze in 2005 doorbraken. Inmiddels is de Nederlandse rapformatie De Jeugd van Tegenwoordig drie albums verder en nog steeds zijn rare samenvoegingen van woorden, door elkaar gehaalde spreekwoorden en vernederlandste Amerikaanse zegswijzen kenmerkend voor de teksten van Freddie Tratlehner, Olivier Mithsel Locadia, Pepijn Lanen en producer Bas Bron.

Het Groot Dictee, dat is veel te hoog gegrepen, zegt Pepijn, alias P. Fabergé. Toch hecht hij aan correcte spelling. De anderen bellen hem soms op om te vragen hoe je een Nederlands woord moet schrijven. ‘Ik heb op de lagere school goed leren spellen en vind dat ook best belangrijk. Als vrienden van mij dt-fouten maken kan ik me daar aan ergeren, dan krijgen ze de volgende keer een drankje minder van me.’

Bij de teksten die hij schrijft voor De Jeugd is correcte spelling voor hem echter ondergeschikt aan uitspraak. ‘Bewuste spelfouten kunnen zelfs grappig zijn. Maar ik heb in de eerste plaats in het achterhoofd dat ik de woorden die ik opschrijf, moet uitspreken.’ Correcte spelling is wel essentieel in de columns

De Jeugd van Tegenwoordig. Tweede van links is Freddie Tratlehner, helemaal rechts staat Pepijn Lanen. Foto TopNotch

Ja ze is praktisch / Intermegalaktisch

Uit: Sterrenstof

die hij online schrijft: ‘Dan zorg ik dat ik foutloos werk.’

Freddie, ‘Vjèze Fur’, is de minst goede speller van het gezelschap en is de eerste om dat toe te geven. ‘Op school was ik er al slecht in. Ik verslind ook geen boeken zoals Pepijn en Willy Wartaal, die lezen alles.’ Echt vervelend wordt het voor hem als hij woorden tegenkomt die ‘in het Fries of oud-Hollands zijn gespeld’.

Loesoe in de sky met diamonds on my neck

Uit: Sterrenstof

Freddie benadert spelling in functie van de muziek. ‘Als een afwijkende spelling doeltreffender is voor mijn teksten, dan schrijf ik een woord gewoon anders. Dat ooit is vastgesteld hoe woorden moeten worden geschreven, betekent nog niet dat het altijd zo moet blijven.’

Inspiratie doen de vier vooral op op straat, of door te luisteren naar Amerikaanse hiphop. Een andere belangrijke

En na een tijdje zat ie crazy in de put / Toen uit de lucht kwam vallen lady luck

Uit: Sterrenstof

inspiratiebron is de vader van Olivier (Willie Wartaal). Olivier: ‘Hij is een Antilliaanse man en praat daarom natuurlijk anders, maar hij zegt ook gewoon grappige, gekke dingen.’

Zo putten de rappers uit de versprekingen van Oliviers vader, zoals toen hij wilde zeggen: ‘Het is snik, snikheet en het raam zit potdicht’, maar in plaats daarvan zei: ‘het raam zit snok-snok dicht’. Freddie: ‘Hij zei ook een keer ‘waar zijn me drops’, – doelend op zijn favoriete Nederlandse snoepjes. ‘Sindsdien plakken we achter veel woorden een ‘s’, zoals achter het woord schoen.’ In *Huilend naar de Club* staat bijvoorbeeld: *Boen je schoens met traans*.

De leden van De Jeugd worden vaak omschreven als taalvernieuwers. Wie in het *Handboek der Jeugd* door de songteksten bladert, komt zinnen tegen als *Sorry als ik overdrijf / Sters als ik naar boven kijk / Zelfs als ik ooit deade ben / Dan weet je dat ik ergens ben* (Uit: Sterrenstof). Zelf nuanceren ze hun invloed. Pepijn: ‘We zijn onbelangrijk voor de Nederlandse taal. Het is ook een misvatting dat we steeds bezig zijn nieuwe woorden te verzinnen, we gebruiken ze vooral in een andere context.’

GROOT DICTEE

Arnon Grunberg, columnist van de *Volkscrant*, schrijft dit jaar het Groot Dictee der Nederlandse taal, de 22ste editie alweer. De uitzending op televisie is op **woensdag 14 december om 20.30 uur** op **Nederland 1**. Op basis van de voorronde hieronder, die ook in de Vlaamse krant *De Morgen* verschijnt, worden 20 Nederlanders en 10 Vlaamse deelnemers geselecteerd. Verder schuiven bekende Nederlanders en Vlamingen aan, zoals rapper Brainpower en dichter Ingmar Heytze. De voorronde kan ook dit jaar op internet worden gemaakt (vk.nl/grootdictee), en er is een voorronde op Twitter (#vktwictee).

KINDERDICTEE

De tekst van het achtste Groot Kinderdictee der Nederlandse Taal is van schrijver Jacques Vriens (65). De zestig Nederlandse kinderen, uit groep 8 van de basisschool, worden via een voorronde geselecteerd. Juryvoorzitter Jurje Bosman, presentator van het *SchoolTV-Weekjournaal*, neemt dit jaar het presentatiestokje over van Philip Freriks. De uitzending is op **zaterdag 10 december om 17.55 uur** op **Nederland 3**.

Voorronde Groot Dictee der Nederlandse Taal

1

Bij het Groot Dictee der Nederlandse Taal en bij de voorronde geldt de nieuwste versie van het Groene Boekje als norm, de Woordenlijst Nederlandse Taal zoals in 2005 uitgegeven door Sdu Uitgevers/Lannoo. Als woorden niet in de lijst voorkomen, geldt de spelling in Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal, de veertiende herziene uitgave (2005). Hier volgen twintig rijtjes van drie woorden. Slechts een van de drie woorden is juist gespeld. Zet een kruisje in het hokje bij het correct gespelde woord.

1.
☐ beiderzijds
☐ beiderzeids
☐ bijderzijds	6.
☐ dilemma
☐ dillemma
☐ dillema	11.
☐ leseren
☐ lezeren
☐ laseren	16.
☐ livestyle
☐ lyfestile
☐ lifestyle
2.
☐ accommodatie
☐ accomodatie
☐ accomodatie	7.
☐ geenzins
☐ geenzins
☐ geenzins	12.
☐ pijpenstelen
☐ peijpestelen
☐ pijpestelen	17.
☐ sneekers
☐ sneakers
☐ sniekers
3.
☐ antiaanbaklaag
☐ anti-aanbaklaag
☐ anti aanbaklaag	8.
☐ Middeleeuws
☐ middeleeuws
☐ middelleeuws	13.
☐ panies
☐ panisch
☐ paniesch	18.
☐ stilettohakken
☐ stilllettohakken
☐ stielettohakken
4.
☐ beurskrach
☐ beurskrag
☐ beurskrach	9.
☐ flamenkorok
☐ Flamencorok
☐ flamencorok	14.
☐ riedel
☐ riedhel
☐ ridel	19.
☐ critisch
☐ krities
☐ kritisch
5.
☐ caselerib
☐ casselerib
☐ casselerrib	10.
☐ catastrophe
☐ catastrofe
☐ cattastrophe	15.
☐ kollektie
☐ colectie
☐ collectie	20.
☐ scoeter
☐ scooter
☐ skooter

2

Zet voor elke zin het aantal fouten dat u in de zin heeft aangetroffen. Onderstreep de fouten. De interpunctie telt niet mee. Een woord heeft nooit meer dan één fout. Als fouten gelden: spelfouten, het onjuiste of onnodige gebruik van koppeltekens en/of afbrekingstekens (of het ontbreken daarvan), het niet op de juiste manier aaneenschrijven van samenstellingen, het foutieve gebruik van hoofdletters/kleine letters, accenten, apostrofs en trema's. Onderstreep ook het juiste tweede deel van de twee incomplete woorden.

1. De kok van bistro Liever Exquise zag het al bij hun entr(é/ee/ée): ze hadden een meningverschil gehad en besloten het goed te maken met een dineetje.
2. Een man vol tattooeages met zijn ega in een felroze legging, jonge dertigers, en twee kooters die het damasten tafelkleed ongetwijfeld zouden ruïneren.
3. Ze waren van het type dat een stake met frites bestelt, gebakken krieltjes misschien, maar dat gratin of krokante croquetjes al te ver van huis vond.
4. Erbij namen ze vast een gemengde salade, vooraf vermecellisoep, toe vanille-ijs, een vla'tje of een sorbet. Crème brûlée? Nooit van gehoord.
5. Nou, dan hadden ze pech. Want in Liever Exquise worden alleen exellente gerechten bereid, steevast met verse ingrediënten en uiteraard op gas. Inductie is voor stumperts.
6. Maar wat gebeurd tot zijn onpeilbare verrassing? De man vraagt om de Canadese kreeft op buffelmozzarella met tomatenmarmellade, zij de salade van gamba's en gerookte hoender. Toe maar!
7. Hoe bedrieglijk kan een uiterlijk zijn; dit zijn smulpapen die culinaire hoogstandjes op hun waarde weten te schatten.
8. De aardappels, yo(chert/churt/ghurt) en sperziebonen kunnen aan de kant, sinasappels, andijvie en postelijn weer in de groentela.
9. Met opgestroopte mauwen en een vers gestefen schort voor gaat hij aan de slag met potten en pannen, gardes en polepels.
10. Terwijl de kinderen zich vermaken met hun Nintendo, staren hun ouders tevreden naar de waksinelichtjes op tafel, genietend van hun amuses.

Inzendingen moeten uiterlijk binnen zijn op **donderdag 17 november**. Knip uit en stuur in een open, voldoende gefrankeerde enveloppe naar: **de Volkskrant, t.a.v. Het Groot Dictee, Postbus 2525, 1000 CM Amsterdam**. Deelnemen aan de voorronde van het Groot Dictee kan ook online of op Twitter, zie vk.nl/grootdictee. Doe mee en maak kans te worden uitgenodigd voor de opname van de finale van het Groot Dictee der Nederlandse taal, op zaterdag 10 december in de Eerste Kamer.

Naam _____
Leeftijd _____ M V
Beroep _____
Postcode _____ Woonplaats _____

Telefoon thuis _____
Telefoon werk _____
Telefoon mobiel _____
E-mailadres _____